

A NIBELUNG-ÉNEK

(Részlet)

Ötödik kaland

Siegfried és Kriemhild találkozása

263

Lovasok a Rajna mentén mind többen gyülekeznek,
akik az ünnepélyen örvendve részt vesznek.
Kedvében jár a királynak, aki Wormsba látogat.
Kapnak ajándékba sok-sok pompás ruhát és lovat.

264

Fel volt állítva sorban harminckét ülőhely,
számolva ennyi nagyúrral, rangossal és dicsővel
– így hallottuk legalábbis –, akik majd jelen lesznek.
Szép hölgyek ékeskedésben egymással versenyeznek.

265

Akadt dolga bőven a Giselher gyerekeknek,
hogy kedveskedjék a helybelieknek meg az ismeretleneknek.
A vendégeket fogadja Gernold meg ő meg a szolganép.
A lovagok köszönnek, ahogy illik, aképp.

266

Jött velük a tartományba sok vörös arany nyereg,
díszes pajzsból, ékes ruhákból valóságos tömeg.
Mindezt az ünnepélyre idehozták, a Rajna-partra.
A legtöbb sebesültet a gyengélkedés nem zavarta.

267

Akitől sérülése erőt, épséget elvesz,
most el kell, hogy feledje, a halál milyen keserves.
A nyomorultat, sebesültet már senki sem utálja.

10 Az ünnepet bizakodva mindenki várja,

268

találgatva, milyen lesz a szíves vendéglátás.
Nem akar véget érni a sok örömkialtás,
amelyet hallat minden ember, aki ott van jelen.
Az öröm elharapódzott a Gunther uralta földeken.

269

Egy Püünkösöd tájéki reggel látszik, hogy közeleg
díszruhás férfiakból egy jókora sereg.
Ötezer fő, ha nem több jön látni az ünnepséget.
Egymás szavába vágva, ki-ki vígan beszélget.

270

Az ország ura közben nagyon is észrevette,
a német Alföld vitéze mennyire megszerette
az ő hűgát. Ez így van, bár sohasem látta őt még.
Azt mondják róla: hölgyek közt nincs hasonló szépség.

271

Így szólt a királyhoz a derék lovag, Ortwin:
„Ha azt akarod, hogy az ünnepélyen pompázzon ragyogó szín,
akkor hadd lássa az udvar minden vendége
a szép lányokat, akik az ország igazi büszkesége!

272

Férfit más mi bodogíthat, és örömmel mi tölt,
mint a sok gyönyörű lány és szépséges úri hölgy?
Hozd elő hűgodat, hogy a vendégsereg lássa!”
Amit tanácsol, az volt sok lovag óhajtása.

273

„Így cselekszem” – felelte a király, arca derült.
Aki hallotta a választ, ennek igen örült.
A királynéhez üzenet indul arról, hogy menniük kell
neki és lányának a királyhoz az udvarhölgyekkel.

274

A ládából kibukkan szép ruha egy tucat.
Amit remek öltözékből rejt a védőhuzat,
karperec szalagokkal semmiképp sem hiányzó.
Magát felékesíti buzgón sok szép leányzó.

275

A zöldfülű legénykéék aznap érezni kezdik,
hogy az ő személyük majd a hölgyeknek tetszik.
Egy királyságért sem adná egyik sem ezt a reményt.
Alig várják, hogy végre lássák a sok női csodalényt.

276

A király a húga mellé, mielőtt elébe kerül,
adott szolgálatára száz lovatot kíséretül
neki meg a többi lánynak. Aki ezekkel tartott
a király udvarába, kezében tartotta a kardot.

277

Ute, a hatalmas királyné velük együtt érkezett.
Szép úri hölgyből az udvarba vezet
százat vagy többet is még. Rajtuk díszes ruha.
A lányát is kíséri szép fiatal nők hada.

278

Egy lakrész ablakából látszott jövetelük.
Tülekedett a sok hős, aki gondolt velük,
és azt remélte, hátha még arra sor kerülhet,
hogy meglátva a nemes lányt, szíve örömmre derülhet.

279

Előbukkan a szépség, akár a hajnal pírja
a szürke fellegekből. Bánatát már lebírja
a férfi, aki eddig hosszan búslakodott.
Látja, a gyönyörű lány hogyan pompázik ott.

280

Villogott öltözékén sok drágakő.
Gyönyörűséges arca rózsaszín fényt vető.
Aki nagyon tapasztalt, s mindent megvetett-meghányt,
sem mondhatja, hogy a világon látott nála szebb lányt.

281

Mint csillagok között a nyájas hold világa,
úgy lép elő a felhők közül fénye, a drága.
Túlszárnyal minden úri hölgyet ez a ragyogó tünemény.
Férfikedvet röptet magasba a hozzá fűződő remény.

12

282

Sok rangos udvaroncot láttak előtte haladni.
A felajzott leventék nem bírják abbahagyni,
hogy tülekedjenek arra, ahol láthatják a szép lányt.
Siegfried az a nagyúr, kit öröm vidít és keserűség bánt.

283

Azt gondolta magában: „Hogy érjem el, én szegény,
hogy szerelmed lehessen? Ez ostoba remény!
De tőled távolmaradni? Inkább lennék halott!”
A puszta gondolattól elpirult, elsápadott.

284

Ahogy állt, annyira szép volt Siegfried, a levente,
mintha oda lett volna festve egy pergamentre
egy jó mester kezétől. Róla az a hír járja:
annyira gyönyörű hős volt, hogy nincs neki párja.

285

A hölgyek melletti vitézek úgy terelték a népet,
hogy szabad legyen az útjuk. Sok lovag hátralépett.
Örömtől repeső szív dobban sok férfiban.
A sok előkelő hölgy illemtudón suhan.

286

Ekkor így szólt a burgund király öccse, Gernold:
„Aki ilyen kiváló szövetségese volt,
bátyám, Gunther, ama férfit méltó módon jutalmazd!
A lovagok füle hallatára mondom, nem bánom én azt.

287

Kérlek, Siegfriedet engedd a húgom közelébe,
hogy a lány üdvözölje. Ennek jó lesz a vége!
Aki nem üdvözölt vitézt még, most tegye meg, és fogadja!
Így lesz az udvarunknak új, nagyszerű lovagja.”

288

A király atyafisága odajárult a hőshöz.

Így szóltak a német Alföldről jött erőshöz:

„A király megengedi kendnek, hogy az udvarban ott legyen.

A húga fogja kendet üdvözölni. Semmi sem tesz túl e kegyen.”

13

289

A külföldi lovag ennek fölöttébb örül.

Nem búslakodik a szíve, annál inkább derül,

amiért láthatja szemével a szépséges Ute lányát.

Kis idő múlva már nem kell túrnie Kriemhild hiányát.

290

Látva maga előtt a férfit, ő már kicsit se halvány,

hanem kigyúl az arca. Így szól a fiatal lány:

„Siegfried úr, üdvözöllek, derék, nemes lovag!”

Azt még jobb kedvre derítik az üdvözlő szavak.

291

A férfi meghajol. A nő most megfogja a férfi kezét.

Lépkednek gyönyörűen együtt, nem válva szét,

szertő tekintetekkel egymásba hatolva,

az úr meg az úrnő. Mindezt nagyon titkolva.

292

Hogy volt-e szerelemmel szorítva a fehér kéz

a férfi által: előttem nyitva áll ez a kérdés,

de úgy hiszem, aligha maradhatott ez el.

Kriemhild vonzalmát mutatta csakhamar sokféle jel.

293

Sem május havában, sem pedig nyáridőben

nem volt Siegfried szívében annyira bőven

a fenséges örömből, mint amikor kézen

fogva jár azzal a lánnyal, akit áll szeretni készen.

294

Gondolta sok levante: „Hej, ha én is átélném,

hogy kéz a kézben járok a lánnyal, nemcsak szemlélném,

és ha vele ágyba bújnék, nem fakadnék sírva!”

Úgy udvarol a lovag a lánynak, ahogy a legszebben elő van írva.

295

Akármely tartományból jött a tengernyi vendég,
nem néznek senki másra, csak őket nézegetnék.
Kriemhild kap engedélyt, hogy Siegfriednek csókot adjon.
14 Nincs más, amiből a férfi számára ennyi öröm fakadjon.

296

Ekkor a dán királynak szájából szólt az óvás:
„Sok bajnak okozója lett ez a csókolózás.
Saját bőrömmön érzem, hogy Siegfried nem volt messze.
Isten őt soha többé királyságomba ne eressze!”

297

Amerre visz az útja, a jónépek kitérnek,
hogy Kriemhild továbbhaladjon. Nagyszámú bátor vitézek
a templomba, ahogy illik, elkísérik őt.
Ott aztán elkülönítik a kiváló férfit meg a nőt.

298

Kriemhild így ment a dómba, vele összes udvarhölgye.
Annyi sok drágaság volt a királylányra felöltve,
hogy számos hiábavaló vágy kelt a szívekben iránta.
Magára sok levente tekintetét odarántja.

299

Már alig várta Siegfried, hogy végzőjék az ének.
Nem győzött adni hálát a jó szerencséjének,
hogy hajlik a szíve hozzá, annak, akit ő szeret.
A szép hölgynek gondolatban hódolt is eleget.

300

Siegfried kijött korábban, Kriemhild később a dómból.
Lovagját hívja magához ismét ez alkalomból.
Most kezdi megköszönni a szeretnivaló, drága lány,
hogy Siegfried a hősök élén remekül helytállt a csatán.

301

„Siegfried úr, áldjon meg Isten” – szól Kriemhildtől a szózat –,
„amiért lovagjainkat nagy győzelemre hoztad,
nagy hűséggel irántuk, amint a híre járja.”
Siegfried nagy szeretettel néz a királyi lányra.

302

„Szolgálom híven őket” – felelte a levente –,
„és hidd el, nem lesz addig testemnek lepihente,
amíg csak valamennyi vágyuk nem teljesül.
Úrnőm, Kriemhild, miattad vállalom ezt egyedül.”

15

303

A drága leányzó tizenkét napon át
engedte magához közel a daliát,
míg az udvarban a barátnők élén járt, hogy kitessek.
Történt sok szeretettel ez a nagy figyelmesség.

304

Öröm és vigasság, lármás hajcihő:
ettől zeng a fivérek trónterme, a dicső.
Kint is, bent is kiáltoz sok hős, dalra fakadván.
Ortwin és Hagen kezétől készül csodás mutatvány.

305

Bármilyen viadalra, mit Gunther vendége néz,
ez a két nagyszerű hős bármikor, egyszerre kész.
Így lesz a két levente a vendégeknek ismerős.
Így lesz az ország híre, fénye növekvő és erős.

306

Lassan gyógyulni kezdtek a fekvő sebesültek.
Nekik is kellett mulatság, így hát előkerültek.
Pajzsokkal dulakodnak, hajítják a gerelyt.
Nagy erőt mutatnak, sok ember segít nekik e helyt.

307

Amíg csak tart az ünnep, a várban a királyi gazda
kínál ételt kiválót. Magát távol marasztja
minden olyan hibától, mit mondanak sok királyra.
Kedves minden jövevényhez, kívánságukat lesi, várja.

308

Így szólt: „Ti derék vitézek, mielőtt eltávoztok,
fogadjátok kezemből, amit nektek kiosztok.
Mindig hálás leszek, ha meg nem vetitek.
Szándékom: ami enyém, az legyen a tietek.”

309

Erre felelve így szól a dánok szava:

„Mielőtt lóra ülnénk, és indulnánk haza,
fontos volna, hogy közöttünk köttessék tartós béke.

16 A ti lovagjaitoktól sok kedves barátunknak vége.”

310

Lüdegast kigyógyult súlyos sebeiből.

Felépült a szász nagyúr is az ádáz harc felől.

Voltak, akik belehaltak utólag a sebekbe.

Indul Gunther király, hogy Siegfriedet fölkeresse.

311

Így szólt a lovaghoz: „Okosíts fel, mit tegyek!

Holnap reggel el akarnak utazni az ellenfelek.

Azt akarják, hogy a béke legyen köztünk végleges.

Okosíts fe, Siegfried, vitéz úr: szerinted mi volna helyes?

312

Az urak azt ajánlják, elárulom neked,

aranyból annyit, amennyit ötszáz ló elvihet,

megadnak, csak eresszem el őket. Erre mit szólsz?”

Felelte nagyerejű Siegfried: „Szerintem ez így rossz!”

313

Azt javaslom, hogy ingyen eresszd őket szabadon.

Amit kívánj cserébe, legyen fogadalom,

hogy nemes lovagjaiktól nem lesz több támadás

országod ellen. A két úr részéről erre legyen kézadás.”

314

„Megfogadom a tanácsot.” Ezután különválnak.

Gunther értésére adja a két fogoly királynak,

hogy nem kell a megajánlott arany, akárhány karát.

A harctól fáradt urakra otthon vár sok barát.

315

Kinccsel megtöltve pajzsot hoznak nem egyet elő.

Barátainak úgy osztja Gunther, hogy le sem méri ő.

Ötszáz márkát ad aranyból, vagy még annál is többet.

Merész Gernold fejében fogant meg ez az ötlet.

316

Aki menni akart már, az elbúcsúzkodott.
A sok külföldi vendég Kriemhildhez bekopogott,
ahol Ute királyné számára is volt lakás.
Lovagoknak sohasem volt ilyen szép búcsúztatás.

317

A szállások kiürülnek, a sok vendég hazatér.
Termeiben a királynak bőven van helye, fér
rokonságával együtt. Látnak számos urat,
aki venni búcsút Kriemhildhez látogat.

318

Búcsút venne szintúgy Siegfried, a hős, a derék.
Eddig nem merte kérni, amit kívánna még.
A király hallotta hírért, hogy ő is hazatérne.
Csakhogy erről az ifjú Giselher lebeszélte.

319

„Hová akarsz elügetni, Siegfried, te derék, te nemes?
Maradj lovagjaink közt! Kérlek, engem kövess
Guntherhez, a királyhoz és a kíséretéhez.
Van itt sok szépséges úrnő, aki felőled kérdez.”

320

Feleli a nagyerejű hős: „Itt marad a paripa!
Már távozni akartam, de az volna hiba.
A pajzsot is vigyétek! Szívem már hazavágyott,
de követem barátként Giselher uraságot.”

321

Így hát a bátor ember, ahol volt, ott maradt,
Burgundiában. Egyrészt barátai miatt.
Másképp pedig magát még sosem érezte ennyire jól.
Attól van ez, hogy a lánynak mindennap udvarol.

322

Kriemhild szépsége volt az, mely Siegfriedet marasztja.
Sokféle szórakozással kellemesen mulasztja
idejét, ha épp nem gyötri a szerelem.
Ezért éri majd a bátrát halálos veszedelem.

Érkezik a Rajna mellé érdekes új hír néhány.
 Hogy akad itt is, ott is ilyen meg olyan szép lány.
 Jó Gunther király akarja: egyik legyen övé.

18 Ettől jókedve támad. Így lép lovagjai közé.

Jegyzetek

A névtelen Szerző nem tudja a szó modern értelmében motiválni, vagyis kialakulásában megragadni Siegfried és Kriemhild szerelmét – ahogyan ez a német kortárs alkotók közül Gottfried von Strassburgnak a Tristan és Isolda szerelméről szóló verses regényben igen meggyőzően sikerült. A *Nibelung-énekek*ben ehelyett inkább az kelt művészi hatást, hogy a rögtön teljes erővel megnyilvánuló szenvedély együttjár az udvartartás gépezetébe való integrálódással. Fogalmazhatnék így is: a szerelem civilizatórikus hatást fejt ki.

264

harminckét ülőhely: ennyi fejedelmet hívott meg Gunther. Ehhez képest a 269. strófában említett ötezer lovag nem túlzás. A „gesidele” szabadtéri padot jelent, a legelőkelőbbek ezen ülve nézték a lovagi tornát.

265

Giselher gyerek, „Giselher daz kint”: hadviselésben járatlan, lovaggá még nem avatott serdülő fiút képzelhetünk.

269

Pünkösd: a több napig vagy hétig elhúzódó udvari ünnepségek kezdete volt.

270

sohasem látta őt még: nehezen magyarázható, alig hihető, hogy Siegfried egy álló éven át egyszer sem látta Kriemhildet, aki pedig nincs elzárva. Még nehezebb az ügy, ha Gunther „nagyon is észrevette” (im daz was wol erkant), hogy a xanteni vendég szerelmes a hűgába. Miből vette észre? De épp az ilyen nehezen hihető mozzanatok adják a mű naiv báját, amely nélkül a végkifejlet kevésbé volna tragikus.

272

sok lovag óhajtsa: eszerint a wormszi udvar lovagjai hónapokig nem láttak előkelő nőket, legfeljebb cseléd lányokat.

274

karperec szalagokkal, „bouge mit den borten”: valamilyen ívbe hajlított, rojtos-bojtos csecsebecse, de ez akár homlokpánt vagy derékdísz is lehetett.

275

zöldfülű: a „tump” szó itt nem ostobaságot, hanem tapasztalatlanságot jelent.

276

kard: Kriemhild és az udvarhölgyek szűzi érinthetlenségét 19 jelképezi.

277

Ute: özvegy anyakirálynéként visszavonult az udvari élettől. Ritka eset, hogy ünnepi alkalomra meghívják.

278

a nemes lány: Kriemhild.

279

a férfi: egyszerűen csak „der”. Persze, hogy Siegfried.

281

Mint csillagok között a nyájas hold: főhajtás Arany János előtt, noha az eredetiben is „Sam der liehte mane vor den sternen” áll.

282

öröm és keserűség, „lieb und leit”: a korabeli szerelmi líra, a Minnesang közkeletű fordulata.

284

festve egy pergamentre: miniatúrákkal illusztrált kódexről van szó.

285

suhan: előkelő nőknek járás közben nem illett a lábbeli sarkával kopogniuk.

287

hogyan üdvözlje: az üdvözlés fontos része az udvari szertartásnak, de erotikus mellékjelentése is van. Az olvasó maga döntheti el, hogy az „üdvözl” és a „közel enged magához” mikor mit jelent.

288

kend: a *Nibelung-énekek*ben elkülönül a közrendűeknek járó „du” és az előkelőket illető „ir” megszólítás. Utóbbit magázással vagy önözéssel lehetne visszaadni, de ez a magyar szöveget agyonterhelné. Itt, ebben a strófában jól működik egy kis ízelítő belőle.

291

nagyon titkolva, „vil tougenlich”: a férfi a nő kezét az udvar nyilvánossága előtt fogja meg, ezen nincs mit titkolni. Inkább azt titkolják, amit a „szerető tekintetekkel” (mit lieben ougenblicken) fordulat ír körül.

295

csók, „kussen“: Siegfried Grosse szerint „Küssen gilt als eine Intensivierung des Grußes“, vagyis a csók az üdvözlés intenzívebbé tételének számít. Hozzáteszem: különösen, ha az „üdvözlés“ azt jelenti, amit a szerelmespár „nagyon titkolva“ cselekszik.

296

Sok bajnak okozója: a dán király most jön rá, hogy Siegfried, akinek a vereséget köszönheti, azért vett részt a háborúban, hogy megkapja Kriemhildet.

297

elkülönítik: a templomban a férfiaknak és a nőknek külön helyük volt.

301

lovagjaink: elsősorban Gernold és Hagen, akik maguk is harcoltak, de közvetve Gunther is.

304

tizenkét napon át: ennyi volt hátra az ünnepségből.

csodás mutatvány, „wunder“: Ortwin és Hagen barátságos (vérontással nem járó) viadalra hívja ki a vendégeket. Siegfried ebben nem vesz részt.

306

sebesültek: még segítségre szorulnak, de már részt vesznek a viadalban, amelyet – úgy látszik – afféle gyógytornának tekintenek.

307

hiba: főleg a fukarságot és a modortalan viselkedést rótták fel hibaként az uralkodóknak.

309

a dánok: őket Gunther időközben, úgy látszik, szabadon engedte, bár erről nem ejt szót a szöveg.

310

hogyan Siegfriedet fölkeresse: Siegfried befolyása a háború óta látványosan megnövekedett.

315

pajzs: a hadiszákmány térfogatát öblös pajzsokkal mérték le.

318

amit kívánna: házasság Kriemhilddel.

Giselher: erről sincs szó a szövegben, de a legkisebb királyfi nyilván összebarátkozott Siegfrieddel, és felnéz rá.

